

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ
ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ КНЛУ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ ім. Г. С. КОСТЮКА

СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ**

1 листопада 2024 року

Київ – 2024

Психологічна допомога в Україні: проблеми підготовки та професійної діяльності фахівців. Матеріали науково-практичної конференції, 1 листопада 2024 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. 176 с.

Матеріали конференції присвячені сучасним проблемам підготовки психологів-практиків та актуальним напрямам їх професійної діяльності

**Відповідальні редактори: Олександр ЗІНЧЕНКО
Наталія КУЧЕРОВСЬКА**

Матеріали друкуються в авторській редакції.

© Видавничий центр КНЛУ, 2024

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ ТА УКРАЇНІ

Турубарова А.В.

кандидат психологічних наук, доцент

Бобилева Я.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Вивчення психологічною наукою сутності гендерних стереотипів прояву агресії має важливе значення по-перше, для попередження насильства (стереотипи можуть ускладнювати боротьбу з ним), по-друге, для забезпечення рівності (деконструювання стереотипів є важливим кроком на шляху до гендерної рівності), по-третє, для побудови рівноправних відносин (розуміння характеру впливу гендерних стереотипів на соціальні взаємини, допомагає будувати більш рівноправні відносини).

На сьогодні дану проблему досліджують такі зарубіжні вчені, як: М. Кімел, який є експертом з питань гендеру, чоловічої агресії та маскулітності; Р. Коннелл, яка відома своїми науковими працями про маскулітність і гендерні ролі; Є. Іглі досліджує питання стереотипів гендеру і агресії; Дж. Шиблі досліджує гендерну соціалізацію та її вплив на агресивну поведінку та ін. Серед українських науковців питаннями гендерної психології займаються Ю. Галустян, Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Новицька; О. Кісь, О. Стрельник досліджують гендерні ролі, стереотипи та їх вплив на соціальну поведінку; гендерні аспекти підлітків та студентської молоді вивчають Т. Голованова, Н. Городнова, Л. Ковальчук, О. Праченко та ін.

Схильність до агресивної поведінки П. Горностай, О. Вознесенська, І. Грибенко (2013) пов'язують з конфліктністю людей. На їх думку, найчастіше чоловікам характерна більша агресивність, асертивність, конкурентність, домінантність, а, жінкам – більша емоційність та менша агресивність (Горностай, 2013). Ю. Галустян та В. Новицька (2004) відмічали, що чоловіки більш схильні до прояву фізичної агресії, а жінки – до прихованої вербальної агресії (Галустян, 2004).

Гендерні стереотипи прояву агресії формуються під впливом культурних, соціальних, історичних та інших факторів. Ці стереотипи формуються завдяки різним соціально-психологічним чинникам:

- соціальне навчання: спостереження за дорослими (діти спостерігають за поведінкою своїх батьків та інших значимих осіб. Якщо хлопчики бачать, що агресивна поведінка схвалюється в чоловіків, вони можуть сприймати її як норму для себе); медіа (ЗМІ часто подають стереотипні зображення чоловіків як сильних, агресивних і домінантних, а жінок – як пасивних і турботливих, що посилює уявлення про те, що агресія є більш характерною для чоловіків);

- культурні норми та цінності: маскуліність і фемінність (культурні норми часто пов'язують маскуліність з агресивністю, силою та домінуванням, а фемінність – з пасивністю, турботливістю та емоційністю. Ці уявлення впливають на те, як ми сприймаємо і інтерпретуємо поведінку чоловіків і жінок;

- соціальні ролі: ролі очікування (суспільство має певні очікування щодо поведінки чоловіка і жінки);

- соціальні порівняння: порівняння з однолітками (підлітки постійно порівнюють себе з однолітками. Хлопець бачить агресивну поведінку його друзів і може відчувати психологічний тиск, щоб діяти так само);

В Україні на гендерні стереотипи прояву агресії впливають такі фактори:

- історичний досвід: тривалий період війни та соціальні потрясіння сформували стійкі уявлення про чоловіка як захисника і годувальника, а жінку – як берегиню домашнього вогнища;

- маскуліність як цінність: маскуліність часто асоціюється з силою, агресивністю та здатністю захистити себе і свою родину, що посилюється в умовах нестабільності та конфліктів;

- соціальні ролі: українські жінки традиційно виконують більше домашньої роботи та догляду за дітьми, що може обмежувати їх можливості для прояву агресії.

Особливостями гендерних стереотипів прояву агресії в європейських країнах є:

- швидкість змін: країни Європи пройшли більш тривалий шлях розвитку гендерної рівності, тому стереотипи про агресію там змінюються швидше;

- інституційна підтримка: в багатьох європейських країнах існують більш розвинені інституції, що займаються питаннями гендерної рівності, і проводяться активні кампанії з деконстрування гендерних стереотипів;

- культурна різноманітність: Європа – це континент з великою культурною різноманітністю, і стереотипи про агресію можуть значно відрізнятися навіть між сусідніми країнами.

Таким чином, гендерні стереотипи прояву агресії – це складне та багатогранне соціально-психологічне явище. Серед психологічних шляхів подолання гендерних стереотипів можна виділити зміну переконань, розвиток нових навичок, підвищення самооцінки, створення підтримуючого середовища та ін.

ЛІТЕРАТУРА

Галустян, Ю. М., & Новицька, В. П. (2004). Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості. *Український соціум*, 1(3), 7–13. <https://doi.org/10.15407/socium2004.01>.

Горностаї, П. П., Вознесенська, О. Л., & Грибенко, І. В. (2013). Динамічні процеси в малій групі : соціально-психологічний вимір освітнього середовища (П. П. Горностаї). Імекс-ЛТД.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

<i>Бондаренко О. Ф.</i>	Теологічні витоки київської психологічної школи.	3
<i>Зінченко О. В.</i>	Підходи до інтерпретації феномену суб'єктності у вітчизняній психологічній науці . . .	5
<i>Кириленко В. Г.</i>	Історіогенез української психологічної думки про особистісний розвиток	7
<i>Косташ М. С.</i>	Категорія «розвиток особистості» в роботах українських психологів першої половини ХХ століття	9
<i>Микитенко А. В.</i>	Адаптація як чинник у мотивації навчальної діяльності учнів початкової школи: ретроспектива наукових поглядів	10
<i>Підчасов Є. В., Чепелєва Н. І.</i>	Місце і значення природнього експерименту у структурі широких експериментальних досліджень	12
<i>Турубарова А. В., Бобилєва Я. В., Федько С. Л.</i>	Гендерні стереотипи прояву агресії в європейських країнах та Україні	14
<i>Федько С. Л.</i>	Культурно-орієнтований підхід в українській психології: історія та перспективи розвитку . . .	16
<i>Шпильова А. О.</i>	Історія формування психологічної думки та освіти в Україні	18

СЕКЦІЯ 2. НАДБАННЯ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

<i>Аль-Караді О.А.</i>	Психологічні концепції тривожності: огляд підходів	20
<i>Андрійчук І. П., Гніздох Т. Р.</i>	Особливості емоційної саморегуляції у підлітковому віці	22
<i>Бабатіна С. І.</i>	Регуляторні параметри психічного здоров'я особистості	24
<i>Бобчинець Л. І.</i>	Каламбуротерапія у навчанні	26
<i>Вишиник О. О.</i>	Використання арт-терапії та цифрових технологій у процесі навчання та психологічної підтримки здобувачів початкової освіти	28

Комп'ютерна верстка *Галина Булуй*

Підписано до друку 28.10. 2024 р. Формат 60x84 1/16

Обл. вид. арк. 64,71

Умов. друк. арк. 64,82. Умов. фарб. відб. 64,82

Видавничий центр КНЛУ

Свідоцтво: серія ДК № 1596 від 08.12.2003 р.
